

Beste vrienden van de PE Damiaan

Het is de 7e zondag van Pasen. Overweging bij het evangelie. (Johannes 17, 1 -11a)

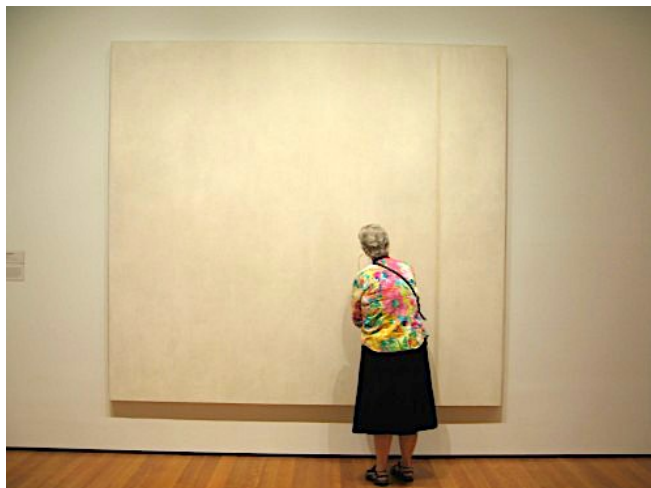
Mijn grootvader is dit jaar 70 jaar dood. Ik heb hem dus niet eens gekend. Beroepshalve was hij brouwer. Hij had twee liefhebberijen: alcohol en zijn Nederlandse calvinistische vrouw. Met enige zekerheid weet ik dat hij op zijn sterfbed om jenever heeft gevraagd en van haar als antwoord kreeg "hier wordt niet gedronken, hier wordt gestorven", waarna hij opeens haast kreeg om de geest te geven. Van zijn uitspraken ken ik er één met zekerheid. Dat hij over zijn dorp placht te zeggen dat zelfs de eerlijkste mens er nog een varken had gestolen. Voor het overige weet ik historisch niets van hem. Stel dat ik een roman over hem zou schrijven, dan zou ik hem woorden in de mond leggen die niet de zijne maar de mijne zijn. Maar ik zou hem alleen dingen laten zeggen waardoor je het beeld krijgt van de mens die hij echt was: humoristisch, vrijgevig, diepgelovig, zwak en – door het calvinisme van zijn vrouw - een tikkeltje geobsedeerd door ander vrouwelijk schoon. Want dat is namelijk allemaal waar over hem. De rest zou ik gewoon moeten verzinnen maar omdat ik weet dat hij leefde van 1867 tot 1950 en hij dus de oprichting van Kongo-Vrijstaat, de eerste praline van de in Brussel wonende Zwitserse apotheker Jean Neuhaus en twee Wereldoorlogen heeft meegemaakt, zou ik daar misschien elementen van gebruiken maar die zijn allemaal ondergeschikt.

Jezus was 70 jaar dood. De evangelist Johannes heeft hem dus niet gekend. Wat hij Jezus vandaag in dat ongelooflijk moeilijke stuk evangelie (lees hieronder) laat zeggen en vooral bidden, is dus zijn eigen geloof en zijn eigen gebed. En hij rommelt met de geschiedenis – net als ik in de roman over mijn grootvader - maar dat is ondergeschikt. Voor hem zijn uiterlijke gebeurtenissen niet meer dan doosjes met een verborgen boodschap die alleen duidelijk zijn voor iemand die gelooft. Hij laat Jezus de tekst van dit evangelie met de dood voor ogen zeggen, terwijl Johannes op dat moment weet dat er over hem al 70 jaar als Verrezone gesproken werd. Maar hij doet alsof dat nog moet komen. Allemaal ongelooflijk verwarrend omdat je verwacht dat een Jezus met de dood voor ogen lichtjes aan valium zou zitten en sentimenteel een wrak. Maar nee, aan het woord is een 'verheerlijkte' Jezus, een triomferende Christus wiens dood een overwinning is op de wereld.

Bovendien is Johannes gruwelijk verstandig. Filosoof dus. Hij begint zijn evangelie niet met een uithuizig wicht in een stal maar met een gedicht over de schepping: 'In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God'. Ik word weer even moeilijk (dus traag lezen): De Griekse term *Logos* of 'Woord' heeft een lange geschiedenis. Zeshonderd jaar eerder had Heraclitus uit toevallig hetzelfde stadje als Johannes, Efeze, het begrip gebruikt om de zin en samenhang van de wereld te verklaren. En later zagen de stoïcijnen de *Logos* als de levenskracht van het universum. Nog een beetje later zagen Griekse en Romeinse filosofen de *Logos* als het communicatiemiddel tussen God en de mens, de geest van God dus. En Philo, een joodse filosoof uit Egypte, noemde de *Logos* 'de eerstgeboren zoon' of de 'Wijsheid' van

God. Maar voor Johannes is Jezus die *Logos* of het 'Woord' van God dat er al was... 'eer de wereld bestond' hoor je Jezus over zichzelf in het evangelie van vandaag zeggen.

Johannes begint zijn evangelie dus met de schepping. En Jezus is voor hem het 'Woord' dat de wereld schiep. Hij was er al als zoon van God voor alles, maar is op een bepaald moment in de geschiedenis mens geworden (het 'Woord' is vleesgeworden). En volgens Johannes preekte Jezus niet alleen goed gedrag en zeden, maar preekte hij ook dat hij de Zoon van God was en zei hij uitdrukkelijk dat hij een unieke relatie had met God. Verlossing was geen kwestie van goed gedrag maar van geloof in hem.

In 1950 schildert de Amerikaan Barnett Newman een compleet crèmekleurig wit doek met één streep op en noemt het 'The Voice'. *Logos*, als ik dat vertaal. Eigenlijk is het de afbeelding van de ruimte voor er iets was. Het schilderij lijkt te wachten tot er iets gebeurt en 'The Voice' is de stem van God die aan alles voorafgaat wat wij hier doen of denken. Newman schildert die stem als een streep doorheen de ruimte en de tijd die er altijd is en raast over de uitgestrekte witte vlakte, als een geluid dat de stilte verbreekt. Christenen stellen dat die streep op een bepaald moment 'geland' is, toen Jezus mens werd. Mocht Johannes nog leven, hij zou dit misschien een mooie afbeelding van Jezus gevonden hebben. Johannes is er namelijk alles aan gelegen om Jezus te presenteren als zowel de historische persoon als de Zoon van God.

Nu ik Johannes kijk op de dingen een beetje heb proberen verduidelijken, terug naar het moeilijke evangelie van deze zondag. Ik heb de deeltjes voor uw gemak ingekleurd. Het eerste deel is een gebed over Jezus' eigen volbracht werk waardoor hij aan zijn vader eer heeft bewezen en daarom door zijn vader geëerd wordt. Het tweede een gebed voor zijn leerlingen. Vele woorden die er in voorkomen zijn doosjes met een verborgen boodschap: vader, verheerlijk, eeuwige, ... Eigenlijk zou ik elk ervan moeten uitleggen, bijvoorbeeld dat vader niet hetzelfde is als onze *pa* die na zijn werk met de kinderen speelt. Maar dat met vader hier *patriarch* bedoeld wordt. De onbetwiste heer over al wat tot zijn huis behoort. In zijn gebed erkent Jezus dus Gods eigendomsrecht over hen die hij *de mijnen* noemt. En dat 'eeuwig' niet wil zeggen 'eindeloos' maar wel 'goddelijk', enz. Maar dan stopt u met lezen en dat is niet de bedoeling. Het eerste deel wil zeggen dat Jezus en de Vader bij elkaar horen en dat de tocht van Jezus naar de aarde geen breuk tussen vader en zoon is geweest. Het tweede deel is een volkomen verknippling van de feiten want Jezus doet alsof zijn leerlingen volmaakte toehoorders en volgelingen zijn geweest, terwijl uit al de voorgaande hoofdstukken blijkt dat ze er geen sikkepit van begrepen hebben. Maar het wil tegelijk zeggen dat Jezus zijn leerlingen hoe dan ook accepteert en erkent dat zij ondanks al hun geklungel tot geloof in hem gekomen zijn. Hij kent hen/ons beter dan zij/wij zelf zijn. Johannes wil duidelijk maken dat hoe het ook met ons gesteld is, Jezus ons nooit laat vallen.

Conclusie Jezus bidt in twee richtingen: verticaal en horizontaal en hij neemt ons mee in zijn gebed. Voor mij wordt dat mooi uitgedrukt in de spectaculaire kunstwerken van de in Berlijn wonende Chiharu Shiota (Osaka, 1972). Zij werkt met tientallen assistenten aan gigantische

web-installaties met levende mensen ertussen. Met duizenden nietjes worden de draden van twee à drieduizend bollen wol vastgezet. Herinnering en verbondenheid zijn voor haar de centrale gegevens in haar werk, waarmee ze hemel en aarde en mensen met elkaar wil verbinden. Precies hetzelfde als wat Jezus wil.

In dit werk uit 2002 dat 'During sleep' heet lagen twintig vrouwen in ziekenhuisbedden. Waren ze rustig aan het slapen of lagen ze op hun sterfbed? In deze Coronatijden zou je snel het laatste denken. Maar alleszins waren ze door duizenden draden verbonden. Naar omhoog en naar opzij. Geen draden, snoeren en slangetjes van intensieve. Wel de draden van menselijke relaties en zorg, met hier en daar draden die in de war raken. Omdat relaties ook ingewikkeld zijn, soms teleurstellend. De richting van de draden roept voor mij de richting en de inhoud van Jezus' gebed op. In crisistijd wordt er meer dan gewoonlijk gebeden. Dat is oké als het geen tovermiddel wordt om wonderen af te dwingen. Het virus bedwingen is een taak voor virologen en niet voor God. Augustinus schreef al dat wij niet bidden om God te instrueren maar om ons eigen hart te construeren, dat wil zeggen te richten op het hogere, op een groot verhaal over het leven en de samenleving. Precies wat we midden in deze crisis nodig hebben. (Ronald Sleds)

Als jij gelovige of zoeker bent kan je nu het verhaal uit het evangelie lezen:

Johannes 17:1-11a

In die tijd sloeg Jezus zijn ogen ten hemel en zei: 'Vader, het uur is gekomen. Verheerlijk uw Zoon opdat uw Zoon u verheerlijkje. Gij hebt hem immers macht gegeven over alle mensen om eeuwig leven te schenken aan allen die u hem gegeven hebt. En dit is het eeuwige leven dat zij u kennen, de enige ware God en hem die u hebt gezonden, Jezus Christus.

Ik heb u op aarde verheerlijkt door het werk te volbrengen dat u mij hebt opgedragen te doen. Gij, Vader, verheerlijk mij thans bij uzelf en geeft mij de heerlijkheid, die ik bij u had eer de wereld bestond.

Ik heb uw naam geopenbaard aan de mensen die u mij uit de wereld gegeven hebt. U behoorden ze toe, u hebt u ze gegeven en zij hebben uw woord onderhouden. Nu weten zij dat al wat u mij gegeven hebt van u komt. Want de boodschap die u mij hebt meegedeeld, heb ik hun meegedeeld, en zij hebben ze aangenomen en naar waarheid erkend dat ik van u ben uitgegaan, en zij hebben geloofd dat u mij hebt gezonden.

Ik bid voor hen. Niet voor de wereld bid ik, maar voor hen die u mij gegeven hebt, omdat zij u toebehoren.

Al het mijne is van u en het uwe is van mij. Zo ben ik in hen verheerlijkt. Ik blijf niet langer in de wereld, zij echter blijven in de wereld, terwijl ik naar u toe kom.'